

Arktyka: możliwości, obawy i wyzwania związane z bezpieczeństwem

Globalne ocieplenie i rosnące zainteresowanie potencjałem gospodarczym Arktyki są źródłem zmian dla 4 mln mieszkańców tego regionu. Aby odzwierciedlić te zmiany, polityka UE wobec Arktyki z 2016 r. – polityka, której priorytetem jest zrównoważony rozwój, rozwój gospodarczy i współpraca międzynarodowa – poddawana jest obecnie przeglądowi. W znajdującym się w porządku obrad pierwszej sesji październikowej sprawozdaniu Komisji Spraw Zagranicznych odnotowano niektóre obawy dotyczące środowiska i bezpieczeństwa, w tym ryzyko napięć geopolitycznych.

Kontekst

Arktyka jest miejscem zamieszkania 4 mln osób żyjących w ośmiu krajach (trzy państwa członkowskie UE, tj. Dania, Finlandia i Szwecja, oraz Kanada, Islandia, Norwegia, Rosja i Stany Zjednoczone). Region ten jest silnie dotknięty zmianami klimatycznymi, ponieważ w porównaniu ze średnią światową temperatury rosną tam dwukrotnie szybciej; według niektórych [prognoz](#) do 2050 r. zniknąć może stała pokrywa lodowa na Oceanie Arktycznym.

Arktyka posiada ogromne zasoby węglowodorów i różnych minerałów, w tym metali ziem rzadkich. W wyniku zmniejszania się zasięgu polarnej czapy lodowej pojawiają się nowe możliwości gospodarcze (nowe szlaki żeglugowe, rybołówstwo). Jednak zwiększona aktywność gospodarcza niesie ze sobą ryzyko zanieczyszczenia, zagraża różnorodności biologicznej i może mieć wpływ na styl życia ludności rdzennej, jak Innuici i Saamowie, którzy stanowią [10%](#) ludności regionu.

Osiem państw arktycznych współpracuje za pośrednictwem Rady Arktycznej, w której UE reprezentowana jest przez trzy państwa członkowskie. UE nie ma formalnego statusu obserwatora w Radzie Arktycznej, ale w praktyce nadal może [uczestniczyć](#) w jej pracach. Chociaż Arktyka jest obecnie obszarem współpracy, a nie konkurencji, istnieją obawy, że globalne napięcia geopolityczne mogą rozprzestrzenić się na ten region; zarówno [Rosja](#), jak i [NATO](#) intensyfikują tam działalność wojskową, a Chiny zadeklarowały swoje zainteresowanie jako „państwo bliskie Arktyce”.

Polityka Unii Europejskiej

WE wspólnym komunikacie UE z 2016 r. pt. [„Zintegrowana polityka Unii Europejskiej w sprawie Arktyki”](#) określono trzy obszary priorytetowe: zmiana klimatu i ochrona środowiska naturalnego Arktyki; zrównoważony rozwój (wspierany m.in. z funduszy strukturalnych UE) oraz współpraca międzynarodowa w kwestiach dotyczących Arktyki.

W 2019 r. podczas fińskiej prezydencji w Radzie premier Finlandii [zaapelował](#) o „Więcej UE w Arktyce i więcej Arktyki w UE”. W związku z tym Rada zwróciła się o [aktualizację](#) polityki UE wobec Arktyki. Chociaż istniejące priorytety są nadal aktualne, przegląd jest konieczny w celu uwzględnienia zmian, które zaszły od 2016 r.: wzrosło geopolityczne zainteresowanie regionem, a zmiana klimatu postępuje szybciej niż przewidywano wcześniej. Wspomnianą aktualizację przewidziano na październik 2021 r.

Stanowisko Parlamentu Europejskiego

1 lipca 2021 r. Komisja Spraw Zagranicznych Parlamentu (AFET) przyjęła sprawozdanie z własnej inicjatywy zawierające projekt zalecenia zgodnie z [art. 118 Regulaminu](#). W sprawozdaniu uznano rolę Arktyki w utrzymaniu globalnej równowagi środowiskowej. Stwierdzono, że zagrożenia związane ze zmianą klimatu i utratą różnorodności biologicznej są poważnym problemem. Odnotowano znaczenie, jakie dla UE mają znajdujące się w Arktyce minerały i rezerwy energii, ale podkreślono również obawy co do wpływu działalności gospodarczej na środowisko oraz na sytuację społeczności lokalnych, w szczególności ludności rdzennej. Jednocześnie rosnące zainteresowanie zasobami Arktyki zwiększa ryzyko sporów. W związku z

tym w sprawozdaniu z niepokojem odnotowano zwiększenie przez Rosję obecności wojskowej w Arktyce oraz ambicje Chin związane z Arktyką, a także wezwano do tego, by region ten pozostał strefą pokojowej współpracy. W sprawozdaniu, które ma zostać omówione na pierwszej październikowej sesji plenarnej wyrażono poparcie dla trzech istniejących filarów polityki UE wobec Arktyki i z zadowoleniem przyjęto planowaną aktualizację.

Sprawozdanie z własnej inicjatywy: [2020/2112\(INI\)](#); komisja przedmiotowo właściwa: AFET; sprawozdawczynie: Anna Fotyga (ECR, Polska).

